

Kaj nam lahko Napoleon pove o vplivu moči v organizaciji in družbi?

"Moja ljubica je moč. Vložil sem čisto preveč energije v osvajanje, da bi mi jo kdo odvzel, ali pa trpel, da mi jo kdorkoli zavida."

Roedererju, takrat vplivnemu novinarju in politiku, 4. november 1804

Avtorja: Prof. Jonathan Gosling
in Stephanie Jones, IEDC-Poslovna šola Bled

Napoleonov pristop k vladanju ponuja slikovit primer, kako pridobiti in uporabiti moč na bojišču, tako na domači, kot tudi mednarodni politični sceni – in seveda na delovnem mestu. Obstajajo številne poti: dedovanje, zasluge, karizmatičnost, prevzem moči, manipulacija, strah, pokroviteljstvo, nasilje, volitve ... In Napoleon je bil na tem področju mojster. Napoleonu je moč pomenila vse. Njegove izkušnje in kontekst, v katerem je pridobil in ohranjal moč, nas lahko veliko naučijo. Vsak, ki razmišlja o zasedanju vplivnega položaja in doseganju moči, si bo storil medvedjo uslugo, če proučuje, kako je to počel Napoleon – tako s političnimi potezami, kot tudi v zasebnem življenju.

Osem oblik moči

Identificirali smo osem različnih oblik moči v procesu raziskovanja Napoleono-ve zgodbe, ki nam bodo služile kot pomoč pri razumevanju njegovega vzpona in zatona.

1. Zaščitništvo. Napoleon je bil v svojih mladih letih deležen kar precejšnje mere zaščitništva: francoski kolonialni guverner Korzike je podpiral njegovo usposabljanje na vojaški akademiji v celinski Franciji. Kasneje je Napoleon ta dolg poplačal s podpiranjem Francije pri zatiranju korziškega gibanja za neodvisnost ter s tem zadušil idejo svobodnega otoka, ki jo je gojil njegov oče. Ko je bil na položaju podeljevanja enake podpore, jo je zapravljal na svo-

jih muhasti in nesposobnih družinskih članih ter s tem zamudil priložnost za izgradnjo kadra, zvestega njegovi ideji o imperiju.

2. Zasluge. Napoleonovo dobro poznavanje matematike in geometrije ga je v vojski uvrstilo k topničarjem. Med obleganjem Toulona 1793 je kot poveljnik pokazal izjemno mero poguma in talenta: v postrevolucijski meritokraciji je vsekakor postal "človek, na katerega je potrebno biti pozoren." Kmalu je lahko svoje zmožnosti prikazal v dolgih in zapletenih bojnih akcijah in svoj ugled širil tudi v političnih krogih. Vendar pa je zaradi tega hkrati postal prepričan, da vse počne bolje od ostalih, vse reforme je

želel do potankosti določiti sam, brez pomoči ostalih.

3. Karizmatičnost. V družbi številnih odlikovanih vojnih oficirjev so Napoleonovi herojski podvigi, lepa uniforma, odločnost in časopisno poročanje z bojišča budili pozornost in ga delali posebnega: njegov prihod se je vselej željno pričakoval. Bojne akcije v Italiji so zaznamovali izjemno pogumni podvigi na bojišču, genialno vodenje in tudi precejšnja mera sreče; sistematično si je izoblikoval svojo slavo. Napoleonova karizma je pripeljala tudi do nenadzorovanega narcisizma: vzel si je zasluge za vsako bojno zmago in nekritično sprejemal priznanja, pri tem pa mu vrednost človeških življenj,

v iskanju neskončne moči, niso kaj prida pomenila.

4. **Prevzem moči.** Kot general in politik je Napoleon znal odločilno izkoriščati priložnosti. Med vračanjem iz Egipta je zaznal praznino moči in manevriral med konkurenčnimi strankami. Ker je bil imenovan za zaščitnika Sveta, je stranke zvalil iz Pariza in ker jih ni uspel prepričati z govorom, je 9. novembra 1799 izvedel državni udar (*coup d'état* na osemnajsti *brumarie*). Zaradi hitrosti in odločnosti pri svojem početju si je Napoleon hitro utrdil svoj položaj in nadzoroval medije, politiko in zakonodajalce.
5. **Manipulacija.** Lastnosti Napoleonovega načina delovanja so bile med drugim to, da je recimo ena policijska služba vohunila za drugo, tekmece je pošiljal na oddaljene misije, zakuhal je dokaze o zločinih, če je to dobro služilo njegovim namenom. Zakone je obrnil proti Cerkvi, kadar mu je to ustrezalo, dal zapreti papeža. Manipulacija mu ni le pomagala ohraniti notranjega miru zaradi posedovanja moči, temveč je s tem kar 15 let uspešno sejal razdor med ostalimi evropskimi silami.
6. **Ustrahovanje.** Napoleon je grožnje svojemu vse trdnjšemu položaju nadzoroval prek ovaduhov in izvajalcev. Kot prvi konzul se je večkrat soočil s poskusi umora, zato se je bal za svoje življenje in se odzval neusmiljeno. Kmalu je bilo vsakršno kritiziranje zelo nepremišljeno. Opazovalci, kot na primer **Chateaubriand** in **Stendhal** menita, da je Napoleon na začetku okoli sebe zbral zelo talentirane ljudi; vendar so zaradi odvisnosti od njegovih bonitet nekateri postali povsem ubogljivi, spet drugi pa pobegnili v tujino. Ko je Napoleon ugrabil in, po samovoljnem sojenju, umoril **Duca d'Engheima**, so nekateri podporniki (na primer **Beethoven**) spoznali, da je tiran, ne pa romantični heroj postmonarhične osvoboditve.
7. **Volitve.** Napoleon je postal voditelj po ljudski odločitvi, izvoljen na to ustanovljeno dedno pozicijo po revolucijski praksi plebiscita. Kakšna ironija! Populizem je uporabljal, da bi mimo politične elite dosegel ljudske množice in jih navdahnili ter tolažil s svojo obljubo močnega vodstva – in ni bil zadnji takšen diktator. Zatekal se je tudi k nameščanju glasovanja: gladko večino si je pridobil z glasovi iz voj-

ske in upal, da bo Britance prepričal in bodo svojemu generalu sledili čez Rokavski preliv.

8. **Dedovanje:** Napoleonov implicitni model vodenja izvira iz klanovskih in družinskih norm na rodnem otoku Korziki. Nič čudnega, da je v vodstveno okolje vključil svoje sorodnike in da je bilo, kljub Revoluciji, edino sprejemljivo nasledstvo preko dedovanja. Strateško zasnovana je bila tudi poroka z **Marijo Luizo**, hčerko avstrijskega cesarja Franca II. (ki ga je zavrnil ruski voditelj), s katero je imel sina in ga okronal za "*Kralja Rima*". Vendar pa sta se po njegovem porazu leta 1814 mati in sin vrnila na Dunaj in Napoleon ju nikoli več ni videl. Njegova avstrijska povezava ga nikdar ni jemala kot "družino" in ko je denimo za 100 dni zbežal z Elbe, se je Evropa združila kot še nikoli prej ter ga, pred natanko 200 leti, na 18. junij, porazila pri Waterlooju in ga izgnala na Sv. Heleno, kjer je leta 1821 umrl zapuščen in nemočen.

Analiziranje Napoleonovega vodstva

Napoleon je bil na svojem položaju zelo viden in proaktiven – ni bilo tihega ali zakulisnega vodenja. Zasvojen z močjo je bil zelo neposreden, avtokratski in trden. Domneval je, da je njegov pristop vertikalnega vodenja edini pravi način, od ostalih pa je pričakoval, da bodo sledili njegovemu dominantnemu slogu vodenja in sprejemali njegovo vizijo postrevolucijske Francije. Njegov navdihujoč, celo karizmatičen pristop mu je omogočal privabljanje mase zvestih sledilcev, pa čeprav je za seboj brezbrizno puščal ogromno število človeških življenj. Za veliko ceno življenj in materiala je zapustil dve številčni vojski. Še celo vojščaki, ki dva meseca niso dobili plačila in so bili v pomanjkanju uniform ter opreme, so mu sledili. Več kot desetletje in pol je Napoleon prevladoval v vseh vidikih Francoske republike, poosebljal narod ter zapostavljal svoje ministre ter ostale velike može tega časa.

Napoleon je svojo vojaško kariero gradil, da bi že v mladih letih pridobil politično moč. Očiten in naiven, kakršen je bil, nikdar ni skrival svojih želja. Tudi njegovi najbolj zvesti sledilci so se zavedali, da je njegov cilj osebna slava. Ob grajenju svoje moči, je postal nedostopen in samozadosten. Njegova neukrotljivo (pre)ambiciozna vojna strategija, ki je bila včasih tako zelo navdihujoča, je postala raz-

vidna predvsem ljudem, ki so se borili in trpeli. Skoraj pol milijona mož je padlo v ruskem snegu, skupno je v teh vojnah, ali pa bitkah, ki so bile v Evropi stranska posledica Napoleonovega imperializma, umrlo kar 4 milijone ljudi. Vendar pa to ni bil glavni dejavnik njegovega zatona: razlog je bil ta, da se enostavno ni znal drugače pogajati, kot na osnovi vojaške prevlade in zato evropske sile niso imele druge izbire, kot da ga porazijo v bitki.

Nauk za sodobno vodstveno elito

Moč Napoleonovega voditeljstva na določenih področjih, kot so karizmatičnost, neustrašnost, avanturizem, samozavest, energija, odločnost, strast, zmožnost vizionarstva in odličnega načrtovanja in organizacije dejansko vključuje izvrstnost. Toda vse te lastnosti utegnejo imeti temno plat, kot na primer njegova nenehna potreba po odobravanju, narcisizem, paranoja po nadzoru, avtokratstvo, manipulativnost in okrutnost.

Organizacije in družba nasploh sta nagnjeni k razvoju vodstvene elite, kar pa jima ne prizanaša: vodje začnejo iskati svoje interese, postanejo koruptivni in neusmiljeni do vseh, razen do svojih tehničnih sodelavcev, ter naredijo bolj malo za širšo organizacijo ali družbo. Ko se vodstvena elita idealizira kot meritokracija in verjame v notranjo premoč svojih članov, zasede obrambno držo in je zaprta za nadaljnje učenje ter raznolikost – ravno nasprotno, kot bi potrebovali v sodobnem svetu. Vsi smo že videli, kako vodstvene elite medsebojno tekmujejo, kot da bi bilo nabiranje političnih točk najbolj pomembno na svetu.

Ustvarjanje vrednosti je lahko dobra pot do napredovanja, toda redko je to dovolj, da bi se dokopali do moči. Voditelji in podjetja, ki vse skušajo voditi po svoje, nikomur ne zaupajo, postanejo osamljeni, razvijejo obsedenost z nenehnim nadzorom in posledično čutijo potrebo po vohunjenju za ostalimi – to pa ne zdrži dolgo.

Napoleonski vodje skušajo znova spisati že viden list v knjigi zgodovine, sebe prepričujejo, da bo svet lepši kraj, če mu bodo, v svojih narcisističnih sanjarjenjih, vsilili subjektivno, osebno videenje vsega. Če se jim dovoli iti predaleč, lahko uničijo priložnost za, večinoma, praktične kompromise, postanejo pošastno brezobzirni in siromašijo svoja podjetja. Vendarle pa je, ne glede na vse napisano, občasno lepo videti, kaj vse lahko ustvarijo!